

«QUÈ ES EL SURREALISME?»

Ahir al vespre, a l'Ateneu Enciclopèdic Popular, Paul Éluard va donar la seva conferència, ja anunciada, sobre Surrealisme. Éluard, amb molta de claredat, rectificà, sense per ventura proposar-s'ho, l'error dels qui han volgut donar a aquest moviment una interpretació exclusivament literària i artística. No pas que no afirmés, com un dels seus trets primers, el de la Poesia, sinó perquè, amb raonaments que no admeten doble interpretació, mostrà el lligam del Surrealisme amb les forces subversives —les forces del mal, en tant que per *mal* hom entén el *bé* i el *bell* burgès—, amb la idea revolucionària que mou el proletariat.

Amb textos de Breton, que Éluard accepta, va dir que no refusaven, els surrealistes, «el pes magnífic i aclaparador de la cultura», sinó que el prenien amb el fi de guiar-lo contra la societat capitalista. El surrealisme, que segons Éluard és un estat d'esperit i un instrument de coneixença, lliga la seva sort a la causa de l'alliberament de l'home, representada, sempre segons ell, pel proletariat revolucionari. No pas que acceptin la submissió de l'art i de la poesia a la política proletària, sinó que en realitzar el surrealisme la seva revolució en art i en literatura contribueix, amb els seus mitjans propis, a aquella subversió que ha de fer recobrar, segons ells, íntegres els drets de cadascú amb l'emancipació col·lectiva.

En al·ludir als qui acusen d'esnobs els qui han preferit el Picasso surrealista en la tria de pintures exposades actualment a Barcelona, els compara als qui perseguien Voltaire, Rousseau, Sade, etc., tot confirmant la permanència del «surrealisme» que d'Heràclit a Miró i a Dalí passant per Lluç s'ha manifestat diversament. Remarca la surrealitat d'alguns artistes catalans i es fixa en l'arquitectura de Gaudí —Sagrada Família i casa Milà—, que ell considera d'un surrealisme integral.

En una al·locució emotiva als «camarades» exposa la seva fe en un sol mot: Fraternització. Cita l'exemple seu i de Max Ernst, el surrealista alemany, que es combateren, ignorant-se, de trinxera a trinxera, ell com a soldat d'infanteria i Ernst com a artiller, i que ara van junts en la lluita contra el que ell considera llur enemic comú: el Capitalisme amb els seus aliats, Pàtria, Família i Religió.

La conferència, que sobtà els qui ignoraven l'adhesió al comunisme del Surrealisme que segueix les directives de Breton, fou il·lustrada amb nombroses diapositives de Duchamp, Picasso, Dalí, Miró, Ernst, Magritte, Arp, etc.

Si tenim present que el comunisme oficial defensa el realisme socialista, en art i en literatura, que és la negació mateixa del Surrealisme, plàstic i poètic, és possible imaginar que

la subtil disquisició de Paul Éluard, exquisida dicció i clar de concepte, no satisféu del tot ni molts comunistes artísticament de gust «burgès», ni els aficionats al Surrealisme, molts d'ells ben conservadors socialment.

Fou molt aplaudit, i l'arquitecte J. L. Sert en donà, en català, la traducció.

[*La Publicitat*, 24-I-1936]